

'Schrijven is magisch'

In de jaren '80 en '90 was ze televisiester, nu is ze succesvol schrijver en documentairemaker. Tosca Niterink viert het leven met haar geliefde Anita Janssen.

Het is een drukke periode voor Tosca Niterink (54). Alle kranten en talkshows willen haar en haar nieuwe boek *De vergeetclub* is niet aan te slepen. Binnen een maand na verschijnen werd het voor de vierde keer herdrukt. Als ze 's avonds om 20.00 uur bij café East of Eden in Amsterdam-Oost arriveert voor een interview met *Zij aan Zij* bekent ze dat de afspraak haar even ontschoten was. 'Ik was al op de bank geploft, toen mijn vriendin Anita zei: hee joh, je hebt nog een interview!'. Het was een lange dag. Niet alleen had ze nog andere interviews, ze was ook met spoed naar het verpleeghuis geroepen omdat haar moeder niet lekker was. Het bleek gelukkig mee te vallen, maar Tosca is altijd bang voor zo'n soort telefoontje - of erger. Haar moeder speelt ook de hoofdrol in haar huidige succesboek. Het is een uniek boek, want niet eerder is er met zoveel humor geschreven over de dagelijkse situaties en dialogen van een groepje dementerende dames op leeftijd die voor hun eigen veiligheid achter een cijferslot wonen. Tosca bestelt een water met een biertje en vertelt.

Gezegend

'Ik kwam op het idee voor het boek door de enthousiaste reacties op mijn columns hierover in *Esta* en later in *NRC Handelsblad*. Zoveel mensen herkennen dit, de helft van alle mensen boven de 85 hebben een vorm van dementie.' Een lezer schrijft op haar Facebook: 'Ik heb het boek eergister echt in één keer uitgelezen... Was zo verschrikkelijk mooi, lief, ontroerend, treurig, lachwekkend,

maar bovenal warm. Bedankt Tosca'. Het is een van vele reacties. Dat zoveel mensen dementeren, beangstigt Tosca. 'We zijn zo blij dat we allemaal honderd worden, maar ik houd mijn hart vast. Ik ben zelf bang om dement te worden, mijn oma en moeder werden het allebei. Maar wie kan en wil straks die miljoenen ouderen verzorgen? Dan gaan we boeten, voor hoe we nu met onze ouders omgaan. Laatst was ik op babybezoek bij een vriendin, toen dacht ik: nu vinden we zijn spuug en poep schattig, maar als hij oud is, wil niemand zijn luijer meer verschonen. Iedereen die zo graag een zuigeling wil, zou ik willen zeggen: adopteer een demente. Die vinden alles heerlijk wat een kindje ook heerlijk vindt.'

Ze heeft lumineuze ideeën. 'In plaats van wapens, waar veel te veel overheidsgeld naartoe gaat, zouden grote, sterke militairen een demente bejaarde in een draagzak bij zich moeten dragen. Bejaarden hebben behoefte aan knuffels en warmte.' Niterink schrijft in haar boek ook over haar schuldgevoel. Ze heeft kort gedacht om bij haar moeder te gaan wonen. 'Maar ik houd het nog geen avond uit. Het werkt op mijn zenuwen, iemand - al is het mijn dierbare moeder - die non stop boven op je huid zit, je geen minuut alleen kan laten als een peuter, zelfs niet als ze op de wc zit en steeds hetzelfde vraagt.' Overigens benadrukt ze dat haar moeder 'gezegend dement' is. Ze heeft nog conversatie en ze is zelfs in sommige opzichten leuker geworden. 'Ze heeft bepaalde reserves laten varen. Je mag haar nu gewoon knuffelen zonder dat ze bang is

Tosca Niterink

dat haar haar door de war gaat en ze kan echt genieten van lekker eten terwijl ze vroeger altijd op haar lijn lette.' In de groep zitten acht bijzondere dames, onder wie een wiskundelerares en een vrouwelijke veearts. 'Maar vrouwen vinden hun maatschappelijke positie niet zo belangrijk, dat ze zich daar hun leven lang mee blijven identificeren. De andere sekse heeft veel meer moeite om dat soort zaken te relativiseren. Een man die erbij kwam, stierf binnen drie weken. Hij was majoor en wilde per se zijn status hoog houden. Dat gaat niet als een jong meisje jou moet wassen. En de dames zagen hem natuurlijk gewoon als morsige,

'Zijn we niet allemaal een beetje stewardessbisch?'

oude man. Daarna kwam er een pastoor en die trok het ook niet. Toen de paus wegens ouderdom aftrad riepen de dames bezorgd: 'Nog zo eentje! Laten we hopen dat ze hem niet hier plaatsent.' Overigens spaart Tosca haar moeder wel in het boek. 'Als je een boek over je moeder schrijft, ga je niet vertellen wat ze in de badkamer of de wc doet. Mensen zijn heel erg geneigd om het erover te hebben dat een demente een luijer aanheeft. Zet er Satie-muziek onder en je hebt een IKON documentaire. Houd op zeg.'

Kapper

Wat was het moment dat Tosca, haar broer en zus wisten dat het niet langer ging thuis met haar moeder? 'Het tikt aan. Mijn moeder is nu 87, ze begon op haar 76ste te sukelen. Op een gegeven moment had ze zes jassen bij de kapper hangen. Ze viel van de fiets, ze viel in huis, was steeds haar sleutel kwijt, stond steeds bij mijn zus voor de deur. Tijdens een test bij de geriater moest ze koffie zetten. Er stonden een koffiezetapparaat, een waterkoker en een fluitketel.

Wordt abonnee en ontvang deze bestseller van Tosca Niterink.

Op een gegeven moment stond de geriater met zijn sandalen in het water en had ze hem bijna geëlektrocuteerd. Vanaf dat moment mocht ze thuis haar gasfornuis niet meer gebruiken.' Het moment dat haar moeder naar de woongroep ging, noemt Tosca de verschrikkelijkste dag uit haar leven. 'Ik had slapeloze nachten, heb ook de eerste tijd bij haar op de bank geslapen. Nu beseft ze het gelukkig niet meer, maar stel je voor: je moet je huis uit, bijna alles wat je dierbaar is moet weg, wat neem je mee?'

De Vergeetclub is de opvolger van Tosca's boek *Klimmen naar kruishoogte* waarin ze de voettocht omschrijft die ze maakte met haar geliefde, die ze haar 'dans- en wandelpartner' noemt, Anita Janssen (52) naar het Spaanse bedevaartsoord Santiago de Compostela. Tosca, die in de jaren '80 en '90 samen met Arjan Ederveen furore maakte op televisie met *Theo en Thea*, *Kreatief met Kurk* en *Borreltijd* is een begaafd schrijfster. Met haar woordvondsten, scherpe oog voor het absurde en hilarische typeringen steekt ze zelfs Ronald Giphart naar de kroon. Veel hoofdstukjes in *De Vergeetclub* eindigen met een uitsmijter waarbij ze gebruikmaakt van de wonderlijke wijze waarop een demente naar de wereld kan kijken. Als de vissen in de vijver zijn verdwenen, vindt één dame dat logisch. 'Er zit ook teveel water in, ze zijn gewoon verdronken'.

Dierenleed

Tosca realiseerde zich nog eens extra in wat voor een decadente maatschappij we leven, na een gesprek met een Surinaamse verpleegster die zei dat het in Suriname normaal is voor je ouders te zorgen. 'We zijn allemaal zo ver afgedwaald. Kinderen naar de crèche, ouders in een tehuis en zelf heel druk zijn met in de file staan en weet ik wat achter de computer doen. En elke avond dezelfde praatprogramma's kijken, waarin ouderen en vrouwen amper voorkomen.' Op Facebook promoot ze documentaires waardoor je als kijker aan het denken wordt gezet over de manier waarop je door de overheid en het bedrijfsleven wordt geïndoctrineerd. 'Amerika zeikt over die Twin Towers waar drieduizend mensen zijn overleden, intussen hebben ze één miljoen Irakezen vermoord. Niemand zegt er wat van. Wat zijn wij aan het doen met zijn allen?' Als Tosca met één ding moeite heeft, is het

wel dierenleed. In *Klimmen naar kruishoogte* lees je hoe ze slakjes van de weg redt, medelijden heeft met kettinghonden en eenzame paarden in de modder appels voert. En hoe vee voor de consumptie wordt behandeld, ook in Nederland in megastallen en alsof het dingen zijn in plaats van wezens met gevoel, vindt ze vreselijk. 'Ik vind het zo walgelijk hoe we met dieren omgaan. Ik kan gewoon geen vlees meer eten. Het is moeilijk, want ik vind vlees heerlijk. Kinderen weten ook niet waar vlees vandaan komt, die denken dat er uit een ritssluiting in de buik van een varken karbonaadjes komen vallen. Twee jaar geleden hebben Anita en ik in Turkije een reportage gemaakt voor *Eyes on Animals*. Wat een geweldige club is dat.' Die bezoeken in verschillende landen veemarkten, slachthuizen en boerderijen, inspecteren veetransporten en posten bij belangrijke grensovergangen, rapporteren misstanden aan de overheid, wetshandhavers, de industrie zelf en zo nodig, de media – met op feiten gebaseerde rapporten, foto- of videomateriaal. 'Door BSE moeten dieren voortaan levend getransporteerd worden. Ze staan soms 48 uur in de bloedhitte. Onderweg mogen ze er een keer uit, ze worden de wagen uitgeschopt en -geslagen en even natgespoten. 'Ik zat huilend op mijn hotelkamer, ik kon er niet naar kijken. Anita was zo heldhaftig te gaan filmen. En dit zijn gewoon onze Nederlandse koeien. Soms reageren mensen op mij als ze horen dat ik vegetarisch ben: 'Maar je hebt wel leren schoenen' of 'Het is maar een druppel op de gloeiende plaat'. Nou, als er, doordat ik geen vlees eet, maar anderhalve koe minder hoeft te lijden, dan is mijn missie volbracht! Aan de manier waarop een land met haar dieren omgaat, kun je de beschaving toetsen.' Typisch voor Tosca: na een betoog komt een grapje. 'Sorry ik ben een beetje zwartgallig, ik lijk Maarten van Rossem wel!'

De liefde

Tosca is bijna elf jaar samen met Anita Janssen, die ze Annie noemt. Ze wonen samen in Amsterdam. Tosca komt origineel uit Haarlem, Anita uit Den Haag. Janssen is camerajournalist, ze werkt nu 12,5 jaar bij Omroep West. Ook speelt ze percussie en zingt ze in de band da *Gaia*, die garant staan voor kwalitatieve Spaanse rumba's,

fado's en flamenco. Tosca en Anita maken verre reizen waarvan ze films schieten. Eerst onder de naam *Peper en Zout Pioniers* en nu *Wild Wife Adventures*. In een filmpje beweert Tosca die erg kan genieten van de schoonheid van stewardessen: 'Zijn we niet allemaal een beetje stewardesbisch?'. Ze noemen zichzelf ook 'uitgetamponeed' ('We zijn allebei in de overgang, als mijn opvlieger stopt, begint de hare!') en hun avonturen noemen ze 'doldriest'. Ze treden ook op in het land, Tosca leest voor en Anita laat haar foto's en filmpjes zien. Als laatste hebben ze de bedevaart wandeltocht Caminho da Fe in Brazilië gelopen. Voor *Zij aan Zij* zijn ze een keer naar Amerika afgereisd. En eind van dit jaar gaan ze de rivier Ganges afroeien in India. Tosca kan dan soms een sombere inslag hebben, als ze dag in dag uit buiten wandelt, valt dat van haar af. Van de Brazilië-reis komt nog

'Toen ze eenmaal haar eerste liefde ontmoette, was er geen houden meer aan'

een humoristische documentaire. Ze maken dan ook altijd grappige dingen mee. Dan roept Tosca plots: 'Annie!'. Aan de overkant van de straat komt Anita eraan, ze drinkt gezellig een biertje mee. Samen vertellen ze geanimeerd over hun aankomst in Brazilië. 'We hadden in het centrum van São Paulo een chique flat gehuurd van een nicht. Ken je het verschijnsel AirBNB? Dat is dat je bij mensen thuis slaapt. Eerst waren we al helemaal verdwaald in het flatgebouw, er waren drie liften en we kwámen maar niet bij zijn appartement terecht. En Annie moest heel nodig poepen na 48 uur reizen. Eenmaal in het appartement kreeg ze de drol maar niet weggespoeld, de wc was verstopt. Uiteindelijk heeft ze hem maar in een plastic zak gedaan met het idee: die gooien we straks buiten in een vuilnisbak. Komt opeens die jongen thuis, hangt die drol aan de deur!' 'Ja schateren het uit. En alles staat op film?' 'Ja alles is opgenomen!'

Coming out

Haar coming out had Tosca op haar 23ste. Op de middelbare school werd ze al verliefd op meisjes maar ze wilde niet lesbisch zijn omdat haar broer ook al homo was en ze haar moeder niet wilde teleurstellen, en omdat ze zich ook schaamde voor haar pijprokende, lesbische tante. In Haarlem waren ook geen rolmodellen. Maar toen ze eenmaal haar eerste liefde ontmoette, was er geen houden meer aan. De Amsterdamse uitgaansscene kende geen geheimen voor haar. En hoe hebben Tosca en Anita elkaar ontmoet? 'Op een pottenfeest in een buurthuis in het Westerpark. Een gezamenlijke vriendin ging op vakantie en zei tegen Annie voor de gein: pas jij op Tosca als ik weg ben? Dat nam Annie nogal letterlijk!' Ze bleven meteen bij elkaar slapen. 'Ik was al zeven jaar alleen, vond niemand met wie het echt klikte. Annie vertelde toen dat ze de Trans Siberische spoorlijn wilde afreizen. Ik zei meteen: ik ga met je mee! Dat vond ik heel romantisch.' Toch hadden ze een akkefietje waardoor ze elkaar na die eerste nacht een week niet zagen. 'Na die week kwam Annie langs en zei ze: ik kom het uitmaken!

Ik dacht, nou ze vindt me zeker leuk. Toen zijn we eigenlijk nooit meer uit elkaar gegaan. Binnen zes weken maakten we onze eerste reis. Niet naar Rusland maar naar Laos en Cambodja. Tot op de dag van vandaag zijn we zelden een nacht apart. We missen elkaar meteen.'

Intiem

In *Klimmen naar kruishoogte* en *De Vergeetclub* krijg je aardig inzicht in de relatie van Tosca en Anita. Soms door kleine gebaren. Wanneer Tosca ongeduldig wordt bij haar moeder, geeft Anita haar onder de tafel een schop en spreidt ze haar vingers op tafel. Dat betekent: even tot tien tellen en nadenken voor je iets zegt. Vroeger kon Tosca, die volgens zichzelf een aardig temperament heeft, goed ruziën met haar vriendinnen. 'Plukken haar vlogen door de lucht!', zegt ze. Maar met Anita is het anders. Toen Tosca in het begin van de relatie een ruzie probeerde te starten, keek Anita haar aan met een blik van 'Waar ben jij nou mee bezig?'. 'Dan word je wel even met eigen gedrag geconfronteerd.' Dat gold ook voor druggebruik. Toen het een tijdje minder goed met Tosca ging,

had ze de neiging daarin te vluchten. Maar Anita had zoiets van 'Dan vind ik je niet meer leuk' en zo stopte ze ermee.

Op reis of in het verpleeghuis denken mensen wel dat ze zussen zijn of zelfs een tweeling. Als ze op reis geen zin in een coming out hebben bij mensen die ze ontmoeten, zeggen ze gewoon: onze mannen zijn thuis aan het werk zodat ze onze reizen kunnen bekostigen. In *Klimmen naar kruishoogte* lees je voor lesbiennes herkenbare situaties. Bijvoorbeeld, wie van de twee vraagt naar een tweepersoonsbed in de herberg na een lange, hete dag wandelen (en veelvuldig verdwalen) met een grote rugzak op je rug? En dan de blikken van de herbergier en 's ochtends bij het ontbijt de werklui aan de bar die met andere ogen naar de Tosca en Anita kijken en besmuikt lachen omdat ze gehoord hebben hoe de vork in de steel zit. 'Dat geldt voor Spanje. In Egypte laat je natuurlijk helemaal niets blijken.'

Aardappel

Tot slot, wat worden de volgende projecten? In ieder geval de documentaire over de Brazilië-reis. Ondertussen gaan de columns *De Vergeetclub* in het NRC Handelsblad ook gewoon door. Acteren zoals vroeger in *Theo en Thea* hoeft niet meer zo nodig. In 2011 had Tosca nog een kleine rol als prostituee Blauwe Nel in de serie *Walhalla* van BNN. 'In de tijd met Arjan Ederveen heb ik me helemaal uitgeleefd. Ik moet er niet aan denken om echt actrice te zijn en die rol voortdurend vol te houden. Af en toe iets doen, vind ik wel leuk.' Zo staat ze in oktober in een spektakelstuk dat twee keer wordt opgevoerd in een fabriekshal in Maarssen. Ze speelt een duikbootkapitein. Maar haar leven draait vooral om schrijven en reizen. 'Ik ben nu ineens bezig met een kinderboek over een aardappel die eigenlijk een prinsesje is, maar niemand ziet het. Naar aanleiding van prachtige tekeningen van een vriendin, die eigenlijk glasblazer is. Ik begon met schrijven en liet het vervolgens een tijdje liggen. Maar toen hoorde ik Annie ineens heel hard lachen. Ik vroeg wat ze aan het kijken was, en toen zei ze: wat jij hebt geschreven!' Tosca vindt schrijven heerlijk. 'Schrijven is magisch!' ■

www.wildwifeadventures.nl
www.eyesonanimals.com/nl